

מסורת הש"ס

(א) וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת אֲשֵׁרֶת בְּנֵי עֵשָׂא, (ב) וַעֲמָשָׁא לְעִילָן בֶּן־עֵבֶר, עַל הַלְוִיִּים, (ג) וְנַעֲלָה כַּטָּן וְשִׁירָן, (ד) וְנַעֲלָה כַּטָּן, עַל־בֶּן־מִיֶּלֶךְ מִיֵּשׁ בְּמִלָּה אֶל־אֲבֹתָיו, (ו) לְעִילָוֹ מִבְּנֵי־מִטֵּי, עַל־בְּנֵי־לֵוֹיִּם, (ז) בָּנִים, (ח) וְיָפִי מִתַּחַם חוֹטֵי הַשָּׂמָיִם, (ט) וְלִקְמָן קֵהֶל, (י) לְעִילָן בֶּן־שִׁטְעֻתָהּ הָיִל, (י�) וְלִקְמָן עַד־יֶלֶד, (יב) וְדָן קֵהֶל, (יג) וְדָן עַד־יֶלֶד, (יד) וְלִקְמָן עַד־יֶלֶד, (טו) וְיָפִי מִיֵּשֶׁת דֹּהֵא וְהַעֲשֵׂהָ שִׁמְרָן, (טז) וַיַּפְרִידֵן דָּן מִן־הָאֵלֶּם,

הגהות הב"ה

(א) גב' רבא אמר פטור דהא לא קמטין: (ב) שם המי לא מיודרקא: לוי: שם משפח' לו דידע לאיסורא דשבת וידע לה לאיסור מלאכות: (ג) ה'רופ' ד'יה אלא וכו' גבל חולין ומלאכה אחרת והיא של קדשים וכו' תלש זה ונמלא מחובר אחר ולא: (ד) בא"ד בשאר מצות כגון הבא על הבורר והביא עליו זכור והבא על ההנמה: יצ"ע ע"י פרק ד' ממות ד"ד:

לעיו רש"י

קריפ"ר. להחריז (ס"ב אב ארזי לחטי"ז). אוריי"ר. להשתות (לעיון) את חוטי הדמיו לקראת ההרגלה. לעיו"ש. גירס (גיר כמין עין במתקן-ארינה, שבו השתי עובר).

רבינו חננאל

והזרנו לפרק פירוק אחר משום דקשיא דלא מיתוקמא סיפא דהא מתניתין בע"ז אוקמי חכ', ורש"י דקמני עשה שתיים בהעלם א', בשבת חייב ב' משא"כ בע"ז, שאם זיבח וקטר וניסך בהעלם א' אינו חייב אלא אחת כר' אמי. אבל סיפא דקמני בשאר מצות שהיא בלא מתכוין חייב משא"כ בשבת דפטור, בשאר מצות דלאו ע"ז היא, והיכי דמי כגון שהיה סבור שהוא שומן ואכלו ונמצא חלב, כגון זה בשאר מצות הוא דחייב, אבל בשבת כי האי גוונא נתכוין לחתוך בתלוש וחתכו ונמצא דמחובר לקרקע פטור. ודחוי אביי ואמר לא כי האי גוונא לעולם אימא לך חייב, והיכי דמי שגג בלא מתכוין דבשאר מצות חייב ובשבת פטור, כגון שנתכוין בבליעת דרוק ובלעה ומצא חלב, שאע"פ שנתכוין לאכילה דחייב בשאר מצות, ובשבת כה"ג דנתכוין להגביה דבר תלוש והבדיחו ונמצא שחתכו מן המחובר (פטור). אבל אם נתכוין לחתיכה בעלמא חייב, (כגון) (וב"ש) בשאר מצות אם נתכוין לאכילה בעלמא (חייב). וכדו' נחמן דאמר המתעסק בחליבין ובעריות א"ע"פ שלא נתכוין חייב שכבר

דסבור שומן הוא ואכלו. והיינו דשגג דסבור שומן הוא ולא נתכוין לאכול חלב וחייב. ואף על פי דמתעסק הוא לרבא דהא לא מתכוין לאכילה איסור חייב דאמר שמואל בכריתות (פ"ד דף יט:) כחלצין ועריות מתעסק חייב שכן נהנה אצל בשבת פטור דלא נהנה והיינו כייעתא לירידיה דלאמר נתכוין לחמוך את התלוש וחתך את המחובר פטור: **ואביי**. אמר לך לעולם כי האי גוונא אף בשבת חייב דלאו מתעסק הוא והיכי דמי מתעסק דשאר מצות חייב קסבר רוק הוא שהיה חלב נימוח וצלעו דלא איכוין לאכילה דרוק לאו צר אכילה הוא אלא צליעה דכתיב (ויקנ' ו) עד צלעי רוקי ועלתה צירו אכילה דהא לא איכוין לאכילה ודכוותיהו דשבת דפטור נתכוין להגביה ועלתה צירו חתיכה: **דהא לא איכוין לזריק דאיסור**. והא שוגג בשבת או במלאכה אצל זה אינו שוגג לא בשבת ולא במלאכות אלא מתעסק בדבר אחד של היטר ועלתה צירו איסור: **ולריבא**. לאיפלוגי כוולאו אף על גב דדמי להדדי: **דארבע בלא סרסי לא מודריק**. וזה שנתכוין לשמים וזרק ארבע נעשית מחשבתו דהא יש כולל ד' שמים הלכך לאו מתעסק הוא: **דלא איכוין לזריק דארבע**. ובציר מהני לא שם זריקה עלה: **אצל כסבור רה"י הוא וכו'**. דנתכוין לזריקה גמורה: **משכחם לה**. להאי שנשכחה מורת כל הלכות שבת ממנו ואפילו הכי חשיבא ליה כזדון שבת ושגגת מלאכות לחיוביה אכל חדא כגון דידע ליה לשבת באיסורין וטעה בשיעורין שנתכוין לפחות מכשיעור ועשה כשיעור דלכולן יש שיעור: **אלא לרבא דאמר פטור היכי משכחם לה**. דמחייב שום אדם על כל מלאכה ומלאכה שזהעלם אחד על כרחך כזדון שבת ושגגת מלאכות הוא דבשית לאשכותיה והכא דליעלימו כולה מיינה מאי זדון שבת איכא במה ניכר לו שבת משאר ימים: **במתני' הוורה**. ברחם לרוח: **הנורי**. פסולת צדידי: **המרקד**.

גנפא. ובגמ' (נ"ג) פרק ה' כולוה חדא היא דלהפריש פסולת מתוך אוכל נעשות שלשמן: **האופה**. לא הוה במשכן דלא שייך אלא צפת ופת לא שייכא במלאכת המשכן אצל כולוה קמיימא הואי בסממנין של צבע תכלת וארגמן ותולעת שני. ובגמרא^{[פירוש דשביק תנא מבשל דהוי בסממנים ונקט אופה. ושיעורין של אלו כגורגרת מוך ממורש כדכל שהוא לקמן בפרק הבונה (דף קג:). **הגונו למר**. וכל שאר מלאכות שייכי בצמר של מלאכת המשכן: **המלננו**. מכבסו כנהר: **המנפלו**. קריפ"ר צלע"ז: **המיסך**. אורד"ר: **צפי גירין**. לז"ש שנתן שני חוטין בתוך הצית גיר. ובגזון ובמלנן וכולוה אינך מפרש שיעורין לקמן בפרק האורג'': **הפולע**. מנתק. פעמים ישש צשני חוטין יותר מדאי ומנתק מהן ומקלישן לנזרן. והני כולוה ממייסך ואילין עד קושר ומתיר שייכי ציריעות. ולקמן[[] מפרש מאי קושר ומאי מתיר איכא: **וסופר וקורע**. ציריעות הוא: **על מנת לספור**. פעמים שהקב עגול ואינו יכול לתופרו יפה אא"כ קורעו כדמפרש בגמרא[[] אצל קורע שלא לתפור לא הוי צמשך: **האז אם הלא**. וכל מלאכת עורו נוהגת בתחשים למשכן צעורותיהן: **המולחו**. לעור: **ממחקו**. מגרש עשיר: **מחסכו**. מקלעו ומחתכו לרצועות וסנדלים: **כוסב ומוחק**. לקמן (דף קג:) מפרש למאי מיעביא למשכן שכן רושמינן על קרשי המשכן לידע איזה בן זוגו וכוסב אות צזו ואות צזו ומוחק פעמים שטעה: **מכנה ומצעיר**. באש שחתה הדוד של סממנין: **מכה צפטיש**. הוא גמר כל מלאכה שכן אומן מכה צקורנס על הסדן להחליקו כגמר מלאכה ומתניתין נמי לא מייחייב ליה אלא כגמר מלאכה:}

כלל גדול פרק שביעי שבת

אִלּאֵלָא רִישָׁא בַּע"ז וְסִיפָא בְּשַׁאר מִצְוֹת ומאי מה שאין כן בשאר מצות כגון שחט וזרק בתוך דלינו חייב אלא אחת כדאמר אביי בפרק אחד דיני ממונות (פסהדרין לד:) שם תעשה עשאו הכתוב עשיה אחת ור' אבהו נמי דפליג מודה דלרבי ישמעאל בשמיטה וזריקה ור' עקיבא זהעלאה וזריקה דלינו חייב אלא אחת דמחד קרא נפקי ושגג בלא מתכוין כגון שנתכוין לשחוט בהמת חולין והיה צריך לשל חולין ונמצאת (ו) של קדשים דכוותה בשבת נתכוין לחמוך תלוש ונמצא מחובר ולא היה צריך אלא לתלוש דפטור למלאכת מחשבת בעינן וי"ל דלא מינינן לפרושי הכי דמשמע דפטור בשבת לפי ששגג בלא מתכוין דכה"ג אפילו נתכוין למחובר זה ונמצא מחובר אחר פטור דאין זה מלאכת מחשבת וליכא לאוקמי נמי דמייירי כשנעשה מחשבתו כגון שהיה צריך לחמוך מה שחתך אלא שהיה סבור שהוא תלוש ונמצא שהוא מחובר הא ליכא למימר דכה"ג אם פטור לענין שבת מאשר חטא זה פטור נמי לענין חוץ ומיהו עוד קשה דלוקמא כולה בשאר מצות כגון (ט) נרבע לזכר ורבע את הזכר והבא על הבהמה והביא בהמה עליו דבין לאביי ובין לר' אבהו לר' עקיבא אינו חייב אלא אחת והשמשא שגג בלא מתכוין מיתוקם שפיר דמייפטר בשבת מאשר חטא זה וכגון שנעשית מחשבתו וגבי עריות לא מייפטר שכן נהנה: **העושה שני בתי גירין**. צריך לפרש למע פירש^א כלן ובאורג'ס ובפולע ובתופר וככותב שיעור טפי מבשאר: **הקושר והמתיר**. ז"ע אי מייחייב צממיר שלא על מנת לקשור אי לא ומדלא תני ליה^ב דתני מוחק ע"מ לכתוב אין לדקדק דהכי נמי לא קמני סותר ע"מ לצנות ובפ' צמא מדליקין (לעיל לא:) אמרינן דהדיא דצעינן סותר ע"מ לצנות ולפי מה שפירש רש"י בגמרא (דף עד:) דאי מתרמי ליה תרי קיטרי בהדי הדדי צשני חוטין זה אצל זה שרי חד^ג ומניח חד^ד משמע דמייחייב בלא על מנת לקשר^ה ולשון קטר לא משמע כפירושו אצל ר"ח פירש וכן משמע צירושלמי (ט) כשנפק חוט צשני מקומות ונקשר ממירין צ' הקשרים ומשליכין לחוץ^ו האלמעי ומחזרין וקושרין שמי הראשים זה צזה ואין צו אלא קשר אי ולפי זה משמע דצעי מתיר ע"מ לקשור והא דלא תני ליה צממיר ובסותר פירשמי צפרק צ' (דף לא: ד"ה וסותר): **מכדי**

והמעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש^ז המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת: **גב'**

עג.

אִלּאֵלָא רִישָׁא בַּע"ז וְסִיפָא בְּשַׁאר מִצְוֹת. תימה לר"י דלוקמא כולה בשאר מצות ומאי מה שאין כן בשאר מצות כגון שחט וזרק בתוך דלינו חייב אלא אחת כדאמר אביי בפרק אחד דיני ממונות (פסהדרין לד:) שם תעשה עשאו הכתוב עשיה אחת ור' אבהו נמי דפליג מודה דלרבי ישמעאל

בשמיטה וזריקה ור' עקיבא זהעלאה וזריקה דלינו חייב אלא אחת דמחד קרא נפקי ושגג בלא מתכוין כגון שנתכוין לשחוט בהמת חולין והיה צריך לשל חולין ונמצאת (ו) של קדשים דכוותה בשבת נתכוין לחמוך תלוש ונמצא מחובר ולא היה צריך אלא לתלוש דפטור למלאכת מחשבת בעינן וי"ל דלא מינינן לפרושי הכי דמשמע דפטור בשבת לפי ששגג בלא מתכוין דכה"ג אפילו נתכוין למחובר זה ונמצא מחובר אחר פטור דאין זה מלאכת מחשבת וליכא לאוקמי נמי דמייירי כשנעשה מחשבתו כגון שהיה צריך לחמוך מה שחתך אלא שהיה סבור שהוא תלוש ונמצא שהוא מחובר הא ליכא למימר דכה"ג אם פטור לענין שבת מאשר חטא זה פטור נמי לענין חוץ ומיהו עוד קשה דלוקמא כולה בשאר מצות כגון (ט) נרבע לזכר ורבע את הזכר והבא על הבהמה והביא בהמה עליו דבין לאביי ובין לר' אבהו לר' עקיבא אינו חייב אלא אחת והשמשא שגג בלא מתכוין מיתוקם שפיר דמייפטר בשבת מאשר חטא זה וכגון שנעשית מחשבתו וגבי עריות לא מייפטר שכן נהנה: **העושה שני בתי גירין**. צריך לפרש למע פירש^א כלן ובאורג'ס ובפולע ובתופר וככותב שיעור טפי מבשאר: **הקושר והמתיר**. ז"ע אי מייחייב צממיר שלא על מנת לקשור אי לא ומדלא תני ליה^ב דתני מוחק ע"מ לכתוב אין לדקדק דהכי נמי לא קמני סותר ע"מ לצנות ובפ' צמא מדליקין (לעיל לא:) אמרינן דהדיא דצעינן סותר ע"מ לצנות ולפי מה שפירש רש"י בגמרא (דף עד:) דאי מתרמי ליה תרי קיטרי בהדי הדדי צשני חוטין זה אצל זה שרי חד^ג ומניח חד^ד משמע דמייחייב בלא על מנת לקשר^ה ולשון קטר לא משמע כפירושו אצל ר"ח פירש וכן משמע צירושלמי (ט) כשנפק חוט צשני מקומות ונקשר ממירין צ' הקשרים ומשליכין לחוץ^ו האלמעי ומחזרין וקושרין שמי הראשים זה צזה ואין צו אלא קשר אי ולפי זה משמע דצעי מתיר ע"מ לקשור והא דלא תני ליה צממיר ובסותר פירשמי צפרק צ' (דף לא: ד"ה וסותר): **מכדי**

על מנת לקשור אי לא ומדלא תני ליה^ב דתני מוחק ע"מ לכתוב אין לדקדק דהכי נמי לא קמני סותר ע"מ לצנות ובפ' צמא מדליקין (לעיל לא:) אמרינן דהדיא דצעינן סותר ע"מ לצנות ולפי מה שפירש רש"י בגמרא (דף עד:) דאי מתרמי ליה תרי קיטרי בהדי הדדי צשני חוטין זה אצל זה שרי חד^ג ומניח חד^ד משמע דמייחייב בלא על מנת לקשר^ה ולשון קטר לא משמע כפירושו אצל ר"ח פירש וכן משמע צירושלמי (ט) כשנפק חוט צשני מקומות ונקשר ממירין צ' הקשרים ומשליכין לחוץ^ו האלמעי ומחזרין וקושרין שמי הראשים זה צזה ואין צו אלא קשר אי ולפי זה משמע דצעי מתיר ע"מ לקשור והא דלא תני ליה צממיר ובסותר פירשמי צפרק צ' (דף לא: ד"ה וסותר): **מכדי**

והמעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש^ז המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת: **גב'**

והני כולוה ממייסך ואילין עד קושר ומתיר שייכי ציריעות. ולקמן[[] מפרש מאי קושר ומאי מתיר איכא: **וסופר וקורע**. ציריעות הוא: **על מנת לספור**. פעמים שהקב עגול ואינו יכול לתופרו יפה אא"כ קורעו כדמפרש בגמרא[[] אצל קורע שלא לתפור לא הוי צמשך: **האז אם הלא**. וכל מלאכת עורו נוהגת בתחשים למשכן צעורותיהן: **המולחו**. לעור: **ממחקו**. מגרש עשיר: **מחסכו**. מקלעו ומחתכו לרצועות וסנדלים: **כוסב ומוחק**. לקמן (דף קג:) מפרש למאי מיעביא למשכן שכן רושמינן על קרשי המשכן לידע איזה בן זוגו וכוסב אות צזו ואות צזו ומוחק פעמים שטעה: **מכנה ומצעיר**. באש שחתה הדוד של סממנין: **מכה צפטיש**. הוא גמר כל מלאכה שכן אומן מכה צקורנס על הסדן להחליקו כגמר מלאכה ומתניתין נמי לא מייחייב ליה אלא כגמר מלאכה:

גמ'

עין משפט ונר מצוה

כ ו א מיי פ"צ מהלכות שגגות הלכה ו:
כ ו ב מיי פ"א מהלכות שבת הלכה ח:
כח ג מיי פ"ו מהלכות שבת הלכה א סמג לאין סה:

מוסף רש"י

ידידע לה לשבת במאי. הלא כענין שגג, כספור שכל ל"ט מלאכות מותרות (יע"ד 100). בתחומין. דאין בקרבן (שם).

מוסף תוספות

א. במתניתין. מוס' הלא"ש. ב. מותר ע"מ לקשור. פסקי הלא"ש סימן צ' ג. וקטר חד כלומר. רש"י שם. ד. כמו שהוא. רש"י שם. ה. דאי לא היה ליה למפקד והא מותר שלא ע"מ לקשור הוא. רמב"ם הלן עד:
ו. פיסוק. מוס' הלא"ש.

רבינו חננאל (הבוסף)

נהנה, והמתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה. ור' יוחנן הותם בפרק ארבע מיתות כותני תנא דהא מתניתין קמיה, דחאה ואמר ליה פרק גמי לכרא, דכל מתניתין דלא מיתוקמא רישא וסיפא בחד טעמא לאו מתניתין תרצתא היא, ר' יוחנן לטעמיה דאמר בסוף פרק המפקיד מאן דמתרגם לי כותיב אליבא דדחא תנא מובילנא מאניה בתריה לבי מסותא. נתכוין לזרוק ב' פשוטה היא, ומקשינן לרבא במתניתין דקתני לטעמים חסר אחת, ואמר ר' יוחנן עלה שאם עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת. ולא משכחת כהאי גוונא דחייב ככולן אלא בזדון שבת ושגגת מלאכות. בשלמא לאביי דאמר כי האי גוונא חייב (כר', ויקא טעין) בשיעורין כגון וזיקת ב' אבות וזריקת ד' וכיוצא בהן. אלא לרבא דאמר כל כה"ג פטור היכי משכחת חייב (כר', בודקן [שבת] ושגגת מלאכה. הניחא אליבא דר' יוחנן דאמר כיון ששגג בכרת אע"פ שהזיז בלאו משכחת לה דידע דאיסור משכחת לה דידע דאיסור כפירושו אצל ר"ח פירש וכן משמע צירושלמי (ט) כשנפק חוט צשני מקומות ונקשר ממירין צ' הקשרים ומשליכין לחוץ^ו האלמעי ומחזרין וקושרין שמי הראשים זה צזה ואין צו אלא קשר אי ולפי זה משמע דצעי מתיר ע"מ לקשור והא דלא תני ליה צממיר ובסותר פירשמי צפרק צ' (דף לא: ד"ה וסותר): **מכדי**

חסר אחת.

